

Casa del amos de Molnell (Monnell)

Gisclareny

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A la part sud-est de la masia vella de Molnell
Emplaçament Pista de Bagà a Font de l'Adou. PK.5 continuar per la pista tancada 250 mts. fins trobar trencall.
Alçada: 994

Coordenades:

Latitud: 42.27029
Longitud: 1.79666
UTM Est (X): 400764
UTM Nord (Y): 4680488

Classificació

Número de fitxa 08093 - 36
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Eclecticisme
Segle XIX-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: L'edifici es conserva en bon estat malgrat estigui abandonat. La porta està tapiada però les finestres estan obertes, fet que permet l'accés a l'interior. Conserva encara els seus paviments originals, revestiments i forjats
Protecció Inexistent
Accés Restringit
Ús actual: Altres
Titularitat Privada
Titular: 001600700DG08A0001FX
Fitxes associades:

Descripció

Construcció situada en una terrassa a sota de la masia de Molnell o Monnell i destinada a habitatge dels amos al segle XIX. Es tracta d'un edifici de planta rectangular amb tres crugies i compost per una planta baixa i un primer pis, separades per forjats de biga de fusta, revoltó ceràmic i cobertes per una teulada a dues vessants amb el carener paral·lel a la façana principal que està orientada a migdia i on s'hi obre la porta d'entrada o principal. En quant a la composició de les façanes hi ha un predomini del massís respecte el buit, malgrat que la majoria de les obertures es concentren a la façana sud. La seva arquitectura és pròpia de les construccions del període industrial a través de composicions de portes i finestres molt geomètriques i amb fàbrica de maó ceràmic i maçoneria. En aquest cas es resol a través d'una porta d'entrada coronada per un arc rebaixat que emmarca dues finestres a cada costat que coincideixen amb tres balconeres del primer pis amb els balcons situats al mateix pla que la façana llevat de la central que sobresurt formant un balcó. L'aparell no és visible ja que està enlluït per una capa de morter de calç pintat d'un color groguenc i amb els marcs de les obertures en un color marró vermellós. En els punts on aquest element ha desaparegut s'entreveu l'aparell de maçoneria i maó ceràmic en les obertures i cantonades. Cal destacar-ne el ràfec de dues filades de teula girada i maó pla que corona la façana principal i continua a les altres tres i també les baranes de forja del balcons. La façana est i oest que coincideixen amb els pinyons de la testera tant sols hi tenen obertes dues finestres de les mateixes característiques que la resta i la nord hi ha oberta una porta. La porta d'entrada dona pas al vestíbul de la casa que distribueix el menjador, la cuina i altres dues sales més pavimentades amb rajoles hidràuliques que formen diferents dibuixos i també les parets decorades amb sanefes i motius a plantilla. Encara resta la llar de foc en forma d'escó així com alguns armaris de paret. L'escala d'accés a la planta primera es troba al fons del vestíbul i dona pas a un llarg passadís que comunica amb les habitacions principals. De totes elles cal destacar-ne la de la part central que és de dimensions més grosses i coincideix amb el balcó de damunt la porta principal. Els paviments també són de rajola hidràulica i maó ceràmic, les parets estan pintades en color blau clar i decorades amb motius geomètrics fets a plantilla i amb el sòcol o arrambador de color vermell. El mobiliari interior ha desaparegut completament. Adossat a migdia hi ha un segon volum que pertany a les cotxeres de la casa, de planta rectangular, d'un sol pis amb coberta de fibrociment a dues vessants que està sostinguda per bigues de fusta i té aparell de maçoneria. Conserva restes d'un revestiment molt similar a l'edifici principal i s'hi obren dues finestres coronades mitjançant un arc rebaixat de maó ceràmic. Els dos edificis estan situats en una terrassa artificial que és sostinguda per murs de maçoneria. El conjunt presenta uns trets molt unitaris que els permet situar en un període cronològic molt concret.

Observacions:

La casa de l'amo de Molnell i els edificis annexos corresponen a dues construccions unitàries que van ser construïdes en època i arquitectura industrial per acollir i fer de residència als amos de la finca en els seus períodes de vacances ja que hom creu que la seva residència habitual era a Manresa o Barcelona i la casa de Molnell era per temporades curtes i estivals. La casa avui està abandonada malgrat es conservi encara en bon estat.

Història

L'indret i alou de Molnell apareix esmentat per primera vegada el 839 en un document de consagració de la catedral d'Urgell (Martín, 2005) on esmenta que es paga com a cens una quartera de faves i una perna. Posteriorment i en la consagració de Sant Miquel de Turbians, el 948 el bisbe Wisadus va cedir a la nova església, unes viles que posseïa a Molnell. Ens l'acta de consagració del monestir de Sant Llorenç prop Bagà i també en un document datat de l'any 1003 (doc. 50). ACA Monacals, Bagà. Perg.93 (Bolós-Pagès, 1986) ens cita la donació que es fa d'un alou al comtat de Cerdanya dins la vall de Brocà, a les rodalies de Bagà i al terme de la vil·la de Molnell "In apendico qui vocant Mulnelo. Id sunt: casas, casalibus, ortis, ortalibus, arboribus, torcularis, terras et vineas cum illorum arboribus, pratis, silvis, garricis, molindinaris, cum illorum capud aquis, vieuttibus, vel reductibus, cum exiis vel regressiis eorum" El document és molt extens però ja ens parla d'un lloc amb terres, cases, molins i per tant malgrat no esmenti enlloc l'existència de camins, és lògic pensar que n'hi havia amb els corresponents passos per creuar els rius. Afrontava amb la Conca d'Oria, El Cadí, la Boixassa i el Querforadat. Bolós mal interpreta el Querforadat amb la població de l'alt Urgell, molt llunyana i poc relacionada amb l'entorn. El Querforadat podria ser "roca foradada" interpretada com una roca natural i de la que en tenim constància de la seva existència degut a l'orografia càrstica del lloc. Pensem que el Querforadat seia el castell "fener de Cal ros" proper al vilar d'Espunya i la conca d'Oria seria a l'oest de Monell al lloc d'Oreis. El lloc de Molnell que deriva de Molinell o petit Molí relacionant amb l'existència d'aquest element a la captació del Bastareny (Serra i Vilaró, 1989) serà esmentat continuament al llarg dels segles XIII i XIV. Consta que al 1151 el monjo Guillem del monestir de Sant Llorenç prop Bagà Pere Anes i Guillem Bernardí van confessar davant l'abat i bisbe d'urgell que detenien els alous de Vilella i Molnell amb el vilar d'Espunya mesura a la qual van ser retornats. També s'esmenta que el 1292 Galceran de Pinós va imposar a Bernat d'Escariu i als seus fills una pena i confiscació de 55 veïns de la baronia situats a Monell, Faia i Greixa, mesura la qual va ser absoluta. De Molnell en procedia un capellà nomenat Berenguer que en motiu de les bregues entre l'abat de Sant Llorenç i el baró de Pinós va ser excomunicat juntament amb molts altres cap el 1328 (Serra i Vilaró, 1989). També el lloc és esmentat quant el cavaller G. de Rocavert va reconèixer davant un tal Pasqual de Molnell les donacions que Berenguera de Gisclareny fa del "mas d'en Jover amb un molí i alguns tascals pertanyents al dit mas i algunes terres; la batllia de tots els Censos... i demès que rebia de la parròquia de Sant Iscles de Molnell", parròquia i església que s'esmenta a partir del segle XIII quant el 1255 Guillem de Murturols volen anar a l'exèrcit del Rei de la Corona Catalana va fer donacions als llegats de l'església Santa Maria de Murturols, l'obra de l'església de Molnell i Gresolet "et dimitio operi ecclesie de Muenell" (Serra i Vilaró, 1989). Aquest mas d'en Jover podria correspondre amb un dels tres masos que es compta que hi hauria a la zona corresponent al mas de Molnell (Munell) propiament dit juntament amb altres dos a la Pelosa i Oreis (Conca d'Oria). Per tant ja veiem la importància del lloc per a l'aprofitament de l'aigua de la Dou i fer moure un molí que ha denominat el lloc. Per altra banda en els documents de la Baronia de Bagà, aquest indret és molt citat i esmentat al llarg dels segles XIII i XIV amb personatges de gran nom a la Baronia dels Pinós, entre ells els senyors de Murcarols que pagaren 200 sous per l'obra faedora" de l'església de Molnell (Serra, ob cit, 1989). Interpretem com un lloc que estava densament poblat al llarg de l'església on hi havia masos, molins i fins hi tot una església. Al llarg de la fi de l'edat mitjana i principi de l'era de moderna, la masia de Monell va continuar tenint importància donant a entendre que va poder sobreviure la pesta. Tant és així que de 1789 es conserva un document a l'arxiu de Gisclareny on hi ha un inventari dels bens que posseïa. Martín, E, 2005 i on ens descriu amb molt de detall les diverses cambres i estances que hi havia a la casa amb els seus objectes i caps de bestiar. A grans trets ens parla de "la entrada, lo tarrat (terrassa primer pis), la cuyna, primera cambra, pastador, altra cambra, sostre (golfes), cambra del sostre, altra cambra del sostre, pleta de Urgell i altra pleta. Aquestes darreres corresponen amb les pletes que hi ha a la muntanya (pleta de Cadí o de Molnell) sota del Tanca la Porta. Per l'extensió i nombre d'objectes podem diferenciar les diverses cambres i identificar si es tracta d'una menjador, sala o dormitori reproduïnt fidelment la seva composició i elements que contenia (E. Martín, 2005). Segons ens consta en els diversos censos conservats a l'arxiu municipal de Gisclareny (AMG) al 1863 la masia de Molnell hi havia 15 persones més gran de 7 anys i pagaven una contribució total de 12119 ss dels quals 1871 corresponien als caps de bestiar, fet que la convertia en una de les masies més importants de la vall del Bastareny. El seu propietari era Mariano Ribera

(Martín, 2005). Sembla que la casa dels amos dataria de mitjans del segle XIX o principi del segle XX i aniria relacionat amb l'explotació forestal de la fusta de l'obaga de la Muga.

Bibliografia

BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS(1986). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p-71,200. CABALLÈ I CANTALAPIEDRA, F (1996). Les tres-centes cases de Giscareny. Columna Albí. P.43. MARTIN E (2005). Una mirada sobre la història de Gsclareny. P. 55. SERRA I VILARÓ, J (1989). Les Baronies de Pinós i Mataplana. Investgació als seus arxius. Llibres I, II i III. DDAA (2007) Catàleg específic de masies i cases rurals de Gisclareny Fitxa 048. AHG. Cadastre de 1776. ACA. Llibrets de Compliment Pasqual.Amillament de 1863 extret de Martín, E; 2005. Annex 21 i 22. ADCU. Acta de Consgaració de Sant Miquel de Turbians.

